

רבה (פ' אמוז סי' כ"ו) בעובדא דאלכסנדר מוקדון, וקאמר התם במד"ר דע"ז נאמר אדם ובהמה תושיע ה', אדם בזכות בהמה, ויישב בזה ביד אפרים כמה דברים, עיי"ש, וא"כ כיון שכאן כל הברואים ניצולו מהמבול בזכות נח, כמבואר כאן בפסוקים, והקימותי את בריתי אתך, כי אותך ראיתי צדיק לפני בדור הזה, ובמדרש רבה (סוף פ' לט, וסוף נמוס' ע"ז ו' ד"ה וסמא) איתא, והיה לך ולהם, אתה עיקר, והם טפלים לך, ואם כן הותר לו לאכול קודם שיתן לבהמות, כיון שהוא העיקר והכל טפלים לו, וכעין זה כתב הרמב"ן (נלאש"מ ט) הטעם מה שלא הורשו האדם להמית בריה ולאכול בשר עד שבאו בני נח והורשה להם, וז"ל: וכאשר חטאו והשחית כל בשר את דרכו על הארץ ונגזר שימחו במבול, ובעבור נח הציל להם לקיום המין, נתן להם רשות לשחוט ולאכול, כי קיומם בעבורו, עכ"ל, והוא הטעם שייך בכאן, וכנ"ל.

וי"ל עוד בזה ע"פ מה שאמרו בגמ' סנהדרין הנ"ל, שאמר שם בן נח צער גדול היה לנו בתיבה, בריה שדרכה להאכילה ביום, האכלנוה ביום, שדרכה להאכילה בלילה, האכלנוה בלילה, א"כ תמיד היתה אכילתו בהכרח לפני איזה מין בהמה חיה או עוף שזמני אכילתם שונים זה מזה, ושכלל אחד האכילוהו בזמן אכילתו, וכמבואר בגמ'.

שהיא אוכל וצאה ממנוגולת שהיא אוכל), ובגמ' סנהדרין (קמ"ג) אמרו שאמר שם בן נח לאליעזר עבד אברהם, צער גדול היה לנו בתיבה, בריה שדרכה להאכילה ביום האכלנוה ביום, שדרכה להאכילה בלילה האכלנוה בלילה, האי זקיתא (שם ג"ה) לא הוה ידע אבא מה אכלה, יומא חד הוה יתיב וקא פאלי רמונא, נפל תולעתה מינה אכלה, מיכן ואילך הוה גביל לה חיזרא, כי מתלע אכלה עיי"ש, נראה מזה שישנם ברואים שאוכלים דוקא תולעים היוצאים מן הפירות, ולכן אמר כאן מכל מאכל אשר יאכל, לכלול גם האוכלים המתהווים מן האוכלים, וכמו שדרשו בגמ' יומא הנ"ל על פסוק מכל האכל אשר יאכל, היינו אוכל הבא מחמת אוכל, שגם לזה היה צריך בתיבה, וכהאי זקיתא המובא בגמ'.

ובמה שאמר והיה לך ולהם לאכלה, ראיתי שהעירו כאן מהגמ' (נרכוס מ) שאמרו, אסור לאדם לאכול עד שיתן לבהמתו, שנאמר ונתתי עשב בשדך לבהמתך, ואח"כ ואכלת ושבעת, וא"כ גם כאן היה צריך לומר קודם והיה להם, ואח"כ ולך לאכלה.

ונראה ע"פ מה שראיתי בס' יד אפרים (ש"ע לו"ס סי' קס"ו) הטעם שאסור לאדם לאכול עד שיתן לבהמתו, משום דכל אדם אין לו להחזיק עצמו לזכאי, שלפעמים אין לו זכות, רק שאוכל בזכות הבהמה, כדאיתא במדרש

ויבא נח ובניו וגו', מפני מי המבול (T. I)

וכתב רש"י ז"ל, אף נח מקפני אמנה היה, מאמין ואינו מאמין שיבוא המבול, ולא נכנס לתיבה עד שדחהו המים.

מים על הארץ, והכתוב אומר ויעש נח ככל אשר צוה אותו א', ועשה ועסק בבנין התיבה ק"כ שנה, והקב"ה אמר לו כי אותך ראיתי

כמובן שקשה להבין הדברים כפשוטם, שנה הסתפק בעצם הבאת המבול, אחרי ששמע מפי הקב"ה, ואני הנני את המבול

אולי יכמרו רחמיו על ברואיו, או אולי יחזרו בתשובה כשיראו את המבול, [וכעין שהביא רש"י עה"פ ויהי הגשם על הארץ ולהלן הוא אומר ויהי המבול, אלא כשהורידן הורידן ברחמים שאם יחזרו יהיו גשמי ברכה, וכשלא חזרו היו למבול].

אולם כיון שנה נצטווה מפורש מפי הקב"ה, בא אתה וכל ביתך אל התיבה, היה צריך תיכף לקיים מאמרו של הקב"ה, וליכנס לתיבה אע"פ שאפשר שהקב"ה ירחם על ברואיו ויחכה עדיין לתשובתם, או שבאמת ישוּבו, אבל היה לו לעשות ככל אשר נצטווה בפירוש מפי הקב"ה, וכמו שמצינו אצל משה רבינו ע"ה, יען לא האמנתם בי להקדישני, היינו שלא קיימו מה שנצטוו במילואו, כתבה התורה לא האמנתם, וזהו שכתב רש"י מאמין ואינו מאמין, היינו מה שהיה מאמין ברחמי וחסדי השי"ת, ולא נכנס תיכף לתיבה כמו שנצטווה מפורש, בזה נקרא אצלו שהיה מקטני אמנה.

צדיק לפני בדור הזה, וא"כ ודאי שקשה לומר שפקפק ולא האמין בלב שלם בענין ירידת המבול.

ואפשר שהכוונה, שידע נח שהקב"ה רחום וחנון ורחמיו על כל מעשיו, וחשב אולי יחוס על מעשה ידיו ולא יעשה עמהם כלה, ובאמת אמרו בגמ' סנהדרין (קמ, ז' וכו"ה נמוט) על הפסוק כי לימים עוד שבעה, וכן ויהי לשבעת הימים ומי המבול היו על הארץ, מה טיבם של שבעת הימים, ואמרו שם ד"א שקבע להם הקב"ה זמן גדול ואח"כ זמן קטן, ופירש"י שהקב"ה הוסיף להם על הזמן של ק"כ שנה שקבע להם ולא שבו לטובה, עוד זמן קטן של ז' ימים, אולי יחזרו בתשובה, ולא יביא את המבול, וא"כ מתוך שהאמין ברחמיו וחסדיו של הקב"ה על ברואיו המחכה לתשובתם, לכן לא נכנס לתיבה עד שדחקהו המים.

ובאמת מה חטא נח בזה עד שנקרא מקטני אמנה, כיון שהוא ג"כ המתין מליכנס

נבקעו כל מעיינות תהום רבה (א, ט.)

ובגמ' (סנהדרין קמ, ב) והובא ברש"י, א"ר יוחנן ברבא קלקלו וברבא נדונו, ברבא קלקלו שנאמר וירא ה' כי רבה רעת האדם, וברבא נדונו שנאמר כל מעיינות תהום רבה.

ג"כ ברבא, היינו מלבד המבול של המים, אלא שהיו ג"כ רותחין, כמו שאמר שם ר' יוחנן גופא תיכף למימרה זו: שלשה נשתיירו מהם וכו', ופירש"י מאותן מעיינות של דור המבול שהיו חמין, כדאמר לקמן ברותחין קלקלו וברותחין נידונו עכ"ל, והיינו שכמו שהרתיחו את יצרם לעשות מעשים היוצאי' מחוץ לגדרי הטבע, כמו כן הרתיח הקב"ה את

נראה הכוונה, שקלקלו ברבא, היינו שקלקלו דרכיהם חוץ ונגד הטבע המוטבע באדם, וכמו שאמר שם ר' יוחנן, שהרביעו בהמה על חיה וחיה על בהמה, והכל על אדם ואדם על הכל, במה שאין בטבע האדם להתאוות לאלה, וזה שאמר הכתוב, כי רבה רעת האדם בארץ וכל יצר מחשבות לבו רק רע כל היום, היינו שגירו את יצרם רק כדי לעשות רע, ולכן נענשו